

Sygn.akt III AUa 1039/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 marca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Bożena Szponar - Jarocka (spr.)

Sędziowie: SA Barbara Orechwa-Zawadzka

SO del. Teresa Suchcicka

Protokolant: Agnieszka Charkiewicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 16 marca 2016 r. w B.

sprawy z odwołania C. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o wysokość emerytury

na skutek apelacji wnioskodawcy C. M.

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 16 czerwca 2015 r.
sygn. akt V U 329/15

oddala apelację .

Sygn. akt III AUa 1039/15

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z dnia 9 stycznia 2015 roku, wydaną na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 roku, poz. 1440 ze zm.), przyznał C. M. emeryturę od dnia 1 grudnia 2014 roku. Wysokość emerytury została obliczona na podstawie art. 183 ustawy emerytalnej i wyniosła 20% emerytury obliczonej na podstawie art. 53 ustawy (tj. 245,92 złotych) i 80 % emerytury obliczonej na podstawie art. 26 ustawy (tj. 806,78 złotych), czyli łącznie 1.052,70 złotych, natomiast emerytura do wypłaty po dokonaniu potrąceń i odliczeń wyniosła 895,96 złotych. Przy ustalaniu wysokości emerytury Zakład uwzględnił 11 lat, 8 miesięcy i 16 dni okresów składkowych. Do ustalenia podstawy wymiaru emerytury organ rentowy przyjął kwoty najniższego wynagrodzenia za okresy od dnia 15 marca 1972 roku do dnia 26 maja 1973 roku, od 26 maja 1973 roku do dnia 30 września 1974 roku, od dnia 1 stycznia 1975 roku do dnia 31 stycznia 1975 roku, od dnia 1 marca 1975 roku do dnia 31 marca 1975 roku, od dnia 1 lipca 1975 roku do dnia 31 sierpnia 1975 roku, od dnia 1 lutego 1976 roku do dnia 18 sierpnia 1976 roku, od dnia 10 listopada 1983 roku do dnia 31 stycznia 1985 roku, od dnia 1 lutego 1986 roku do dnia 19 sierpnia 1986 roku – w których to okresach C. M. pozostawał w zatrudnieniu, natomiast nie została udokumentowana wysokość uzyskanego w tych okresach wynagrodzenia.

Kolejną decyzją w/w organu rentowego z dnia 16 lutego 2015 roku, wydaną na podstawie przepisów w/w ustawy wobec przedłożenia dokumentów mających wpływ na wysokość kapitału początkowego ponownie ustalono wartość

kapitału początkowego wnioskodawcy na dzień 1 stycznia 1999 roku - w kwocie 67.195,59 złotych. Do ustalenia wartości kapitału początkowego organ rentowy przyjął podstawę wymiaru kapitału początkowego w kwocie 1.772 złotych ustaloną w decyzji z dnia 7 stycznia 2015 roku o ustaleniu kapitału początkowego oraz okresy składkowe w wymiarze 8 lat i 19 dni. Organ rentowy nie uwzględnił okresu pracy wnioskodawcy w gospodarstwie rolnym od dnia 1 stycznia 1963 roku do dnia 14 marca 1972 roku, wskazując, że przy ustalaniu kapitału początkowego nie uwzględnia się pracy w gospodarstwie rolnym.

Kolejną decyzją w/w organu rentowego z dnia 23 lutego 2015 roku przeliczono emeryturę ubezpieczonego od dnia 1 grudnia 2014 roku, tj. od daty jej przyznania. Do ustalenia podstawy wymiaru emerytury organ rentowy przyjął kwoty najniższego wynagrodzenia za okresy wskazane szczegółowo w decyzji z dnia 9 stycznia 2015 roku, bowiem w okresach tych nie została udokumentowana wysokość uzyskanego wynagrodzenia. Przy ustalaniu wysokości emerytury organ rentowy uwzględnił okresy składkowe w wymiarze 12 lat, 6 miesięcy i 20 dni. Wysokość emerytury została obliczona na podstawie art. 183 ustawy emerytalnej i wyniosła 20% emerytury obliczonej na podstawie art. 53 ustawy (tj. 252,52 złotych) i 80 % emerytury obliczonej na podstawie art. 26 ustawy (tj. 874,34 złotych), czyli łącznie 1126,86 złotych. Kwota emerytury do wypłaty po dokonaniu potrąceń i odliczeń wyniosła 985,20 złotych.

Decyzją z dnia 20 marca 2015 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. ponownie przeliczył emeryturę wnioskodawcy ustalając świadczenie w wysokości 1.162,86 złotych, w tym kwotę do wypłaty (po dokonaniu potrąceń i odliczeń) w wysokości 985,20 złotych. Organ rentowy nie uwzględnił okresu pracy ubezpieczonego w gospodarstwie rolnym, ponieważ zgodnie z art. 10 ustawy emerytalnej - przy ustalaniu prawa do emerytury i obliczaniu jej wysokości uwzględnia się okresy pracy w gospodarstwie rolnym, jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu, natomiast wnioskodawca udowodnił spełnienie warunków z art. 24 ustawy emerytalnej. Ponadto organ rentowy podniósł, że po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego z Kasą Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Rolników ustalono, że ubezpieczony nie podlegał ubezpieczeniom społecznym rolników i nie opłacał składek na Fundusz Ubezpieczenia Społecznego Rolników. W związku z tym do emerytury nie przysługuje mu zwiększenie rolne. Podkreślił także, że okres odbywania służby wojskowej został uwzględniony przy ustalaniu wysokości kapitału początkowego i emerytury zgodnie z decyzją o przeliczeniu z dnia 23 lutego 2015 roku.

Kolejną decyzją z dnia 8 kwietnia 2015 roku organ rentowy odmówił wnioskodawcy ponownego ustalenia wysokości emerytury.

W odwołaniach od powyższych decyzji C. M. domagał się ich uchylenia i ponownego ustalenia wysokości emerytury poprzez uwzględnienie wszystkich okresów zatrudnienia i wykonywania pracy, w tym w gospodarstwie rolnym, a także uwzględnienia stawek zaszeregowania odwołującego oraz służby wojskowej na podstawie dołączonych dowodów oraz wypłaty wartości przyznanego świadczenia zgodnie z prawem.

Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z dnia 16 czerwca 2015 roku oddalił odwołania od wszystkich zaskarżonych decyzji. Sąd I instancji wskazał, że zgodnie z art. 173 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych - dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku, którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy. Ustalenie wartości kapitału początkowego następuje poprzez obliczenie hipotetycznej emerytury, jaką ubezpieczony otrzymałby w dniu 1 stycznia 1999 roku, a następnie pomnożenie kwoty tej emerytury przez średnie dalsze trwanie życia osób w wieku 62 lat, ustalone na dzień 1 stycznia 1999 roku. Wysokość kwoty kapitału początkowego zależy od udowodnionych okresów składkowych i nieskładkowych przebytych przed dniem 1 stycznia 1999 roku. Okresy składkowe liczone są po 1,3% podstawy wymiaru za każdy rok okresów składkowych, a okresy nieskładkowe po 0,7% podstawy wymiaru za każdy rok okresów nieskładkowych, przy czym w obu wypadkach uwzględnia się pełne miesiące podstawy wymiaru, która może być ustalona między innymi z kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez wnioskodawcę z okresu przed dniem 1 stycznia 1999 roku lub z 20 lat kalendarzowych, dowolnie wybranych przez wnioskodawcę z całego okresu podlegania ubezpieczeniu przed tym dniem (art. 174). Do podstawy wymiaru mogą być uwzględniane tylko te składniki wynagrodzenia, które

stanowiły podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. Przy ustalaniu, czy istniał obowiązek opłacania składek na ubezpieczenia społeczne od określonych składników wynagrodzenia, stosuje się przepisy obowiązujące w okresie, z którego wynagrodzenie jest uwzględniane w podstawie wymiaru, współczynnika proporcjonalnego do wieku oraz stażu ubezpieczonego (okresów składkowych i nieskładkowych), osiągniętego do dnia 31 grudnia 1998 roku, ustalonego według wzoru. Zgodnie natomiast z art. 183 ust. 1 i 5 wskazanej ustawy emerytura przyznana na wniosek osoby ubezpieczonej urodzonej po dniu 31 grudnia 1948 roku, z wyjątkiem ubezpieczonych, którzy pobrali emeryturę na podstawie przepisów art. 46 lub 50, o ile osoba ta nie była członkiem otwartego funduszu emerytalnego albo złożyła wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa osoby, która osiągnęła wiek uprawniający do emerytury w roku kalendarzowym 2013 albo 2014, wynosi: 1) 20% emerytury obliczonej na podstawie art. 53 oraz 2) 80% emerytury obliczonej na podstawie art. 26. Zgodnie zaś z art. 53 ust. 1 ww. ustawy emerytura wynosi: 1) 24% kwoty bazowej, o której mowa w art. 19, z zastrzeżeniem ust. 3 i 4, oraz 2) po 1,3% podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów składkowych i 3) po 0,7% podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów nieskładkowych - z uwzględnieniem art. 55. Przy obliczaniu emerytury okresy, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i 3, ustala się z uwzględnieniem pełnych miesięcy (ust. 2). Z kolei art. 26 ust. 1 cytowanej ustawy wskazuje, że emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia ustalonej w sposób określony w art. 25 przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego, z uwzględnieniem ust. 5 i art. 183. Dla potrzeb wyliczenia emerytury wiek ubezpieczonego w dniu przejścia na emeryturę wyraża się w ukończonych latach i miesiącach (ust. 2), a średnie dalsze trwanie życia ustala się wspólnie dla mężczyzn i kobiet oraz wyraża się w miesiącach (ust. 3). Przedmiotem sporu była wysokość emerytury wnioskodawcy, w tym ilość przyjętych do jej wyliczenia okresów składkowych i nieskładkowych.

C. M. w toku całego postępowania konsekwentnie domagał się uwzględnienia przy obliczaniu emerytury okresu odbywania służby wojskowej, okresu pracy w gospodarstwie rolnym, a także rzeczywiście osiąganego wynagrodzenia, nie zaś wynagrodzenia minimalnego.

W pierwszej kolejności Sąd Okręgowy wskazał, że okres odbywania przez odwołującego służby wojskowej, tj. od dnia 18 lutego 1969 roku do dnia 15 lipca 1967 roku i od dnia 3 lipca 1970 roku do dnia 9 grudnia 1970 roku został uwzględniony przez organ przy ustalaniu wartości kapitału początkowego i wysokości emerytury zgodnie z decyzją o przeliczeniu z dnia 23 lutego 2015 roku.

W dalszej kolejności Sąd I instancji odniósł się do żądania wnioskodawcy uwzględnienia okresu pracy w gospodarstwie rolnym. Stwierdził, że art. 10 ust. 1 ustawy emerytalnej wskazuje, iż przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jego wysokości uwzględnia się okresy pracy w gospodarstwie rolnym, ale tylko w przypadku jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach ogólnych w art. 5-7 są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu. Mając na uwadze treść tego przepisu należało uznać, iż organ rentowy zasadnie – przy ustalaniu prawa i wysokości emerytury – nie uwzględnił okresu pracy w gospodarstwie rolnym, albowiem wnioskodawca legitymuje się okresem składkowym i nieskładkowym wymaganym do przyznania mu emerytury. Ponadto wskazał, że wnioskodawcy nie przysługuje zwiększenie rolne, ponieważ nie podlegał on ubezpieczeniom społecznym rolników i nie opłacał składek na Fundusz Ubezpieczenia Społecznego Rolników.

Sąd I instancji wskazał, że organ rentowy do ustalenia podstawy wymiaru emerytury przyjął kwoty najniższego wynagrodzenia za okresy, w których wnioskodawca pozostawał w zatrudnieniu, jednakże, co do których nie udokumentował wysokości uzyskiwanego wynagrodzenia. Także w trakcie postępowania przed Sądem wnioskodawca nie wykazał w sposób wiarygodny wysokości uzyskiwanego w spornych okresach wynagrodzenia. Z tego względu, w ocenie Sądu I instancji, nie było podstaw do przyjęcia innego niż minimalne wynagrodzenie za pracę świadczoną przez wnioskodawcę w okresach od dnia 15 marca 1972 roku do dnia 26 maja 1973 roku, od 26 maja 1973 roku do dnia 30 września 1974 roku, od dnia 1 stycznia 1975 roku do dnia 31 stycznia 1975 roku, od dnia 1 marca 1975 roku do dnia 31 marca 1975 roku, od dnia 1 lipca 1975 roku do dnia 31 sierpnia 1975 roku, od dnia 1 lutego 1976 roku do dnia 18

sierpnia 1976 roku, od dnia 10 listopada 1983 roku do dnia 31 stycznia 1985 roku, od dnia 1 lutego 1986 roku do dnia 19 sierpnia 1986 roku.

W celu wyliczenia wysokości emerytury odwołującego według najkorzystniejszego wariantu Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii biegłej sądowej z zakresu księgowości. Po przeanalizowaniu zgromadzonych w sprawie dokumentów biegła wyliczyła, że najkorzystniejszy wskaźnik wysokości podstawy wymiaru świadczenia wynosi 145,14%. Wyjaśniła, że jest to wskaźnik renty ustalony przy rewaloryzacji świadczeń emerytalno-rentowych, który został obliczony z 12 miesięcy, tj. z okresu od lutego 1985 roku do stycznia 1986 roku. Biegła ustaliła także, że emerytura obliczona w oparciu o art. 183 ustawy emerytalnej od dnia 1 grudnia 2014 roku, tj. od dnia osiągnięcia wieku emerytalnego wynosi 1.126,86 złotych, a po waloryzacji od dnia 1 marca 2015 roku 1.162,86 złotych. Podsumowując biegła wskazała, że wyliczone przez nią kwoty są zgodne z wyliczeniami ZUS (k. 38-49 akt sprawy). Zdaniem Sądu Okręgowego, biegła rzetelnie ustaliła wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury odwołującego, a także wysokość emerytury, a swoją opinię w należyty sposób uzasadniła. Sąd I instancji dodał, że wprawdzie wnioskodawca wniósł zarzuty do opinii biegłej, jednakże - w jego ocenie - stanowią one jedynie polemikę z prawidłowymi ustaleniami biegłej. Z tych względów Sąd Okręgowy stwierdził, że brak jest podstaw do zmiany zaskarżonych decyzji ZUS. Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy jak w sentencji wyroku orzekł na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

C. M. zaskarżył powyższy wyrok w całości, zarzucając mu:

- niewyjaśnienie przez Sąd Okręgowy wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia w sprawie,
- niewłaściwą oceną dowodów, przekroczenie przez Sąd Okręgowy granic swobodnej oceny dowodów, sprzeczność oceny dowodów z zasadami współżycia społecznego oraz z wykładnią prawa,
- art. 64 pkt 1, 2 i 3 oraz art. 69 Konstytucji RP,
- art. 328 § 2 k.p.c. poprzez niewykonanie obowiązku wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego, niewskazanie przyczyn, dla których Sąd nie dał wiary wiarygodnym i potwierdzonym dowodom w postaci twierdzeń odwołującego, podczas gdy dowody te mogłyby doprowadzić do obalenia ustalonych przez Sąd faktów stanowiących podstawę faktycznego rozstrzygnięcia,
- art. 217 § 2 k.p.c. przez niedopuszczenie składanych wniosków dowodowych odwołującego, co uniemożliwiło prawidłową ocenę materiału dowodowego,
- art. 233 § 1 k.p.c. polegające na przekroczeniu granic swobodnej oceny dowodów poprzez wydanie zaskarżonego wyroku wbrew zgromadzonemu w sprawie materiałowi dowodowemu.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący domagał się uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych oraz właściwie zastosował przepisy prawa materialnego, tj. przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Sąd Apelacyjny w całości podziela i przyjmuje za własne ustalenia faktyczne oraz wykładnię przepisów dokonaną przez ten Sąd.

W pierwszej kolejności należy stwierdzić, że wysokość emerytury C. M. została ustalona na podstawie art. 183 ust. 1 i 5 w/w ustawy. Zgodnie z tym przepisem emerytura przyznana na wniosek osoby ubezpieczonej, urodzonej po dniu 31 grudnia 1948 roku, z wyjątkiem ubezpieczonych, którzy pobrali emeryturę na podstawie przepisów art. 46 lub 50, o ile osoba ta nie była członkiem otwartego funduszu emerytalnego albo złożyła wniosek o przekazanie środków

zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa, która osiągnęła wiek uprawniający do emerytury w roku kalendarzowym 2013 albo 2014, wynosi:

1)20% emerytury obliczonej na podstawie art. 53 oraz

2)80% emerytury obliczonej na podstawie art. 26.

Przepis art. 53 w/w ustawy, który stanowi podstawę wyliczenia 20 % emerytury skarżącej stanowi zaś, że emerytura wynosi:

1)24% kwoty bazowej, o której mowa w art. 19, z zastrzeżeniem ust. 3 i 4, oraz

2)po 1,3% podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów składkowych,

3)po 0,7% podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów nieskładkowych

- z uwzględnieniem art. 55 w/w ustawy.

Natomiast zgodnie z art. 26 ust. 1 w/w ustawy, zgodnie z którym jest ustalone 80 % świadczenia skarżącej emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia ustalonej w sposób określony w art. 25 przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego, z uwzględnieniem ust. 5 i art. 183.

Przepis art. 25 w/w ustawy stanowi natomiast, że podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, zwaloryzowanego kapitału początkowego określonego w art. 173-175 oraz kwot środków zewidencjonowanych na subkoncie, o którym mowa w art. 40a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, z zastrzeżeniem ust. 1a i 1b oraz art. 185.

C. M. domagał się ustalenia wysokości emerytury oraz wartości kapitału początkowego w wyższej wysokości, niż wynika to z zaskarżonych decyzji ZUS. Podnosił, że przyjęty przez organ rentowy wskaźnik wysokości podstawy wymiaru świadczenia w wysokości 145,14% jest zbyt niski. Nadto domagał się doliczenia przy ustaleniu prawa do emerytury oraz obliczaniu jej wysokości okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od dnia 1 stycznia 1963 roku do dnia 14 marca 1972 roku.

Wskazać należy, iż stosownie do treści przepisu art. 21 ust. 1 w/w ustawy podstawę wymiaru emerytury dla osoby, która wcześniej miała ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, stanowi:

1)podstawa wymiaru renty - w wysokości uwzględniającej rewaloryzację oraz wszystkie kolejne waloryzacje przypadające w okresie następującym po ustaleniu prawa do renty, z zastrzeżeniem art. 15 ust. 5, albo

2)podstawa wymiaru ustalona na nowo w myśl art. 15.

Zgodnie natomiast z art. 15 ust. 1 w/w ustawy podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę, z uwzględnieniem ust. 6 i art. 176.

Stosownie zaś do treści art. 15 ust. 6 w/w ustawy na wniosek ubezpieczonego podstawę wymiaru emerytury lub renty może stanowić ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie

społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe w okresie 20 lat kalendarzowych przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku, wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu.

Stwierdzić należy, iż podstawa wymiaru części emerytury obliczonej na podstawie art. 53 w/w ustawy nie mogła zostać ustalona skarżącemu w myśl przepisu art. 15 ust. 6 w/w ustawy, tj. z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu, gdyż skarżący nie legitymuje się 20 letnim stażem ubezpieczeniowym. Uznany przez organ rentowy okres składkowy C. M. wynosi bowiem 12 lat, 6 miesięcy oraz 20 dni (skarżący nie posiada w ogóle okresów nieskładkowych).

Zatem w sytuacji skarżącego istniała możliwość ustalenia podstawy wymiaru emerytury obliczonej na zasadzie art. 53 w/w ustawy poprzez przyjęcie podstawy wymiaru renty z tytułu niezdolności do pracy, do której skarżący miał ustalone prawo - w wysokości uwzględniającej rewaloryzację oraz wszystkie kolejne waloryzacje przypadające w okresie następującym po ustaleniu prawa do renty (zgodnie z art. 21 ust. 1 pkt 1 w/w ustawy), bądź poprzez ustalenie jej na nowo w myśl przepisu art. 21 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 15 ust. 1 w/w ustawy.

Jak prawidłowo wskazał Sąd I instancji, z opinii biegłej sądowej z zakresu księgowości, sporządzonej po dokonaniu analizy całokształtu materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie wynikało, że wskaźnik wysokości podstawy wymiaru z 10 kolejnych lat kalendarzowych wybranych z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok kalendarzowy, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę wynosi 12,63% (wyliczony z lat 2004-2013, wybranych z dwudziestolecia 1994-2013). Wskaźnik ten jest zatem znacznie niższy od wskaźnika wysokości podstawy wymiaru renty z tytułu niezdolności do pracy, który wynosił 145,14 % (wyliczony z 12 miesięcy, tj. z okresu od lutego 1985 roku do stycznia 1986 roku). Jak wynika również z opinii biegłej, wyliczona na podstawie art. 53 w/w ustawy 20% część świadczenia wnioskodawcy, przy przyjęciu wskaźnika wysokości podstawy wymiaru 145,14 % została przez organ rentowy ustalona we właściwej wysokości.

W dalszej kolejności należało odnieść się do kwestii wartości kapitału początkowego skarżącego, który wpływa na wysokość 80% świadczenia ustalonego na podstawie art. 26 w/w ustawy.

W odniesieniu do tego wskazać należy na przepis art. 174 ust. 1 w/w ustawy, zgodnie z którym kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12.

Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999 roku (art. 174 ust. 3 w/w ustawy).

Natomiast zgodnie z art. 174 ust. 4 w/w ustawy do obliczenia kapitału początkowego dla osoby mającej ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy przyjmuje się, na jej wniosek, wskaźnik wysokości podstawy wymiaru renty przyjęty w decyzji ustalającej prawo do renty po raz pierwszy lub ponownie ustalającej jej wysokość. W przypadku gdy renta została przyznana przed dniem 15 listopada 1991 roku, do ustalenia kapitału początkowego przyjmuje się wskaźnik wysokości podstawy wymiaru ustalony w wyniku rewaloryzacji, chyba że po tej dacie ponownie była ustalana jego wysokość.

Jak wynika z opinii biegłej sądowej z zakresu księgowości, wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego obliczony z 10 kolejnych lat kalendarzowych wybranych z całego okresu ubezpieczenia do dnia 31 grudnia 1998 roku wynosi 25,52 %. Został on obliczony prawidłowo na podstawie wynagrodzenia z lat 1972-1981 (w latach 1977-1981 odwołujący nie otrzymywał wynagrodzenia). Wskaźnik ten nie byłby wyższy, gdyby został wyliczony na podstawie wynagrodzenia z lat 1983-1992 nawet przy przyjęciu stawki godzinowej, wynikającej ze świadectw pracy (k. 12-15), co wynika z wyliczeń biegłej zawartych w opinii. Zatem najkorzystniejszy jest wskaźnik wysokości podstawy wymiaru renty wynoszący 145,14%. Jak wyżej wskazano, wyliczenie tego wskaźnika z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu nie jest w sytuacji skarżącego możliwe, gdyż legitymuje się on zbyt krótkim stażem ubezpieczeniowym. Z dalszych ustaleń biegłej wynikało, że ustalona przy przyjęciu wskaźnika wysokości podstawy wymiaru 145,14% wartość kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 roku wynosi 67.195,59

złotych. Uwzględniając tę kwotę po waloryzacji, kwotę zwaloryzowanych składek zaewidencjonowanych na koncie skarżącego, długość średniego dalszego trwania życia, biegła wyliczyła, że również część emerytury wyliczona przez ZUS na podstawie art. 26 ustawy (80% świadczenia pobieranego przez skarżącego) została ustalona w prawidłowej wysokości.

Reasumując, biegła stwierdziła, że emerytura C. M. obliczona przez ZUS w oparciu o art. 183 ustawy, tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego w kwocie 1.126,86 złotych, a po waloryzacji od dnia 1 marca 2015 roku – w kwocie 1.162,86 złotych została obliczona w prawidłowej wysokości, przy przyjęciu wskaźnika wysokości podstawy wymiaru 145,14% do wyliczenia zarówno części świadczenia obliczonej na podstawie art. 53, jak również na podstawie art. 26 ustawy.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd I instancji prawidłowo ocenił opinię biegłej sądowej, wskazując, iż jest ona wiarygodna, rzetelna, została należycie uzasadniona, a zatem jest miarodajna do czynienia ustaleń w sprawie. Zdaniem Sądu II instancji, niecelowe było uzupełnianie postępowania dowodowego poprzez zasięgnięcie uzupełniającej opinii biegłej. Zarzuty skarżącego pod adresem opinii nie zawierają argumentów, które mogłyby skutecznie podważyć tę opinię. W szczególności wskazać należy, iż biegła dokonała istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy wyliczeń zgodnie z postanowieniem Sądu. Biegły nie jest uprawniony do tego, aby decydować, czy można zastosować żądany przez skarżącego sposób wyliczenia (tj. z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniom), lecz ma za zadanie zastosować żądany przez Sąd sposób wyliczenia, co prawidłowo wykonał. Z tych względów zgłoszony w apelacji wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii uzupełniającej biegłej podlegał oddaleniu na podstawie art. 217 § 3 k.p.c.

W dalszej kolejności należało odnieść się do żądania skarżącego uwzględnienia okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców. Przepis art. 10 ust. 1 pkt 3 w/w ustawy przewiduje, że przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 roku okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, traktując je, z zastrzeżeniem art. 56, jak okresy składkowe z tym zastrzeżeniem, że uwzględnienie to ma miejsce wówczas, gdy okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury i uzupełnienie to następuje wyłącznie w zakresie niezbędnym.

Uznane przez organ rentowy okresy składkowe skarżącego (12 lat, 6 miesięcy oraz 20 dni) były wystarczające dla przyznania spornego świadczenia, bowiem skarżący ma przyznane prawo do emerytury mieszanej (80% obliczonej na zasadzie art. 26 i 20% na podstawie art. 53). Uwzględnienie pracy w gospodarstwie rolnym byłoby niezbędne w sytuacji skarżącego, w przypadku przyznania mu emerytury na mocy art. 27 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Przepis ten dotyczy jednak osób urodzonych przed dniem 1 stycznia 1949 roku, zaś C. M. urodził się w dniu (...).

W dalszej kolejności należy stwierdzić, że do skarżącego nie znajduje zastosowania przepis art. 56 ust. 1 w/w ustawy. Stanowi on bowiem, że osobie, której przy ustalaniu prawa do emerytury uwzględniono okresy pracy w gospodarstwie rolnym określone w art. 10 w/w ustawy, oblicza się wysokość przysługującego świadczenia jako część świadczenia obliczonego w myśl art. 53 w/w ustawy, z uwzględnieniem okresów pracy w gospodarstwie rolnym, proporcjonalnie do udziału okresów składkowych i nieskładkowych w okresie stanowiącym sumę okresów składkowych, nieskładkowych i uwzględnionych okresów pracy w gospodarstwie rolnym. Powtórzyć należy, iż emerytura C. M. nie została ustalona w całości na podstawie art. 53 w/w ustawy. Skarżący ma przyznane prawo do emerytury obliczonej na podstawie art. 183 ust. 1 i 5 w/w ustawy, która składa się z 20% emerytury obliczonej na podstawie art. 53 w/w ustawy oraz 80% emerytury obliczonej na podstawie art. 26 w/w ustawy. Zatem prawo do świadczenia skarżącemu nie zostało ustalone z uwzględnieniem okresów pracy w gospodarstwie rolnym.

W odniesieniu do C. M. nie znajduje również zastosowania przepis art. 56 ust. 4 w/w ustawy, dotyczący zwiększenia emerytury. Stanowi on, że jeśli okresy składkowe i nieskładkowe nie zostały uzupełnione okresami wymienionymi w art. 10, emerytura ulega zwiększeniu za okres opłacania składek na Fundusz Emerytalny Rolników, Fundusz Ubezpieczenia Społecznego Rolników i ubezpieczenie emerytalno-rentowe rolników. Okresy składkowe

i nieskładkowe skarżącego nie zostały uzupełnione okresem pracy w gospodarstwie rolnym, o którym mowa w art. 10 ust. 1 pkt 3, tj. przypadającym przed dniem 1 stycznia 1983 roku okresem pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16. roku życia. Zwiększenie emerytury skarżącego miałyby jednak miejsce w sytuacji gdyby za ten okres były opłacane składki na Fundusz Emerytalny Rolników, Fundusz Ubezpieczenia Społecznego Rolników i ubezpieczenie emerytalno-rentowe rolników. Składki takie nie były opłacane, co nie było sporne. Z tego względu emerytura skarżącego nie podlega zwiększeniu w oparciu o uregulowanie zawarte w art. 56 ust. 4 w/w ustawy. W odniesieniu do skarżącego, wobec nieopłacania składek, nie ma również zastosowania przepis art. 26a w/w ustawy, zgodnie z którym wysokość emerytury ustalonej zgodnie z art. 26 ulega zwiększeniu za okresy opłacania składek na Fundusz Emerytalny Rolników, Fundusz Ubezpieczenia Społecznego Rolników i ubezpieczenie emerytalno-rentowe, o których mowa w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników. Zwiększenie to ustala się według zasad wymiaru części składkowej emerytury rolniczej przewidzianych w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników na podstawie zaświadczenia Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego o okresach opłacania składek. W okresie pracy w gospodarstwie rolnym, którego uwzględnienia domagał się skarżący (tj. od dnia 1 stycznia 1963 roku do dnia 14 marca 1972 roku) nie istniał obowiązek opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników.

Z tych względów Sąd Okręgowy właściwie wyjaśnił wszystkie okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, dokonując przy tym właściwej, nienaruszającej art. 233 § 1 k.p.c. oceny zgromadzonego materiału dowodowego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd I instancji nie dopuścił się naruszenia zarzuconych przez skarżącego przepisów Konstytucji, tj. art. 64 ust. 1, 2 i 3, dotyczącego własności, innych praw majątkowych i prawa dziedziczenia oraz art. 69 Konstytucji, dotyczącego pomocy osobom niepełnosprawnym.

Sąd I instancji nie naruszył również art. 328 § 2 k.p.c. O skutecznym postawieniu zarzutu naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. można mówić tylko wtedy, gdy uzasadnienie wyroku nie zawiera elementów pozwalających na weryfikację stanowiska sądu, a braki uzasadnienia w zakresie poczynionych ustaleń faktycznych i oceny prawnej muszą być tak znaczne, że sfera motywacyjna orzeczenia pozostaje nieujawniona, bądź ujawniona w sposób uniemożliwiający poddanie jej ocenie instancyjnej. Zarzut ten może więc odnieść skutek jedynie w tych wyjątkowych sytuacjach, w których treść uzasadnienia orzeczenia sądu pierwszej instancji uniemożliwia całkowicie dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził do wydania zaskarżonego orzeczenia (wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku w sprawie o sygn. akt I ACa 1067/14, lex numer 1711373). W przedmiotowej sprawie treść uzasadnienia zaskarżonego wyroku Sądu I instancji jasno wskazuje, iż organ rentowy prawidłowo ustalił wysokość świadczenia emerytalnego skarżącego oraz wartość kapitału początkowego, jak też zasadnie odmówił uwzględnienia zarówno do prawa, jak też wysokości świadczenia okresu pracy w gospodarstwie rolnym.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji wyroku na podstawie art. 385 k.p.c.

A.K.